

Ny lärarutbildning

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet proposition 2009/10:89 Bäst i klassen – en ny lärarutbildning, en motion väckt med anledning av propositionen samt 15 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2009.

Regeringen föreslår i propositionen att dagens lärarexamen ska ersättas av fyra nya yrkesexamina: förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen. De nya examina bör bl.a. omfatta mål om kunskaper i undervisningsämnena och mål om andra centrala och generella kunskaper för lärare och förskollärare.

I propositionen föreslås också ändringar i högskolelagen (1992:1434). Regeringen föreslår att kravet i högskolelagen på att det vid universitet och högskolor där lärarexamen utfärdas ska finnas ett särskilt organ med ansvar för lärarutbildning och för forskning som anknyter till sådan utbildning ska tas bort. Lagändringen föreslås träda i kraft den 31 december 2010.

Regeringen gör också bedömningen att den utbildningsvetenskapliga kommittén bör finnas kvar vid Vetenskapsrådet. Däremot bör vissa villkor för Vetenskapsrådets finansiering av utbildningsvetenskaplig forskning förändras.

Utskottet tillstyrker propositionen och avstyrker motionsyrkandena.

I betänkandet finns gemensamma reservationer från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden	7
En ny struktur för utbildningen till lärare och förskollärare	7
Utbildningsvetenskaplig kärna	13
Vägar till lärarexamen	16
Fortbildning och kompetensutveckling	17
Ändring i högskolelagen	18
Finansiering av utbildningsvetenskaplig forskning	19
Ikraftträdande	21
Reservationer	22
1. Fyra nya yrkesexamina, punkt 2 (s, v, mp)	22
2. Ämnesspecialister, punkt 3 (s, v, mp)	23
3. Fritidspedagoger, punkt 4 (s, v, mp)	24
4. Utbildningsvetenskaplig kärna, punkt 5 (s, v, mp)	25
5. Vägar till lärarexamen, punkt 6 (s, v, mp)	26
6. Finansiering av utbildningsvetenskaplig forskning, punkt 8 (s, v, mp)	27
7. Ikraftträdande, punkt 9 (s, v, mp)	28
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	30
Propositionen	30
Följdmotionen	30
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009	31
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	33

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ändring i högskolelagen**

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434). Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:89 punkt 1.

2. **Fyra nya yrkesexamina**

Riksdagen godkänner regeringens förslag att riksdagens tidigare ställningstagande om att det ska inrättas en samlad lärarexamen inte längre ska gälla utan att dagens lärarexamen i stället ska ersättas av fyra nya yrkesexamina: förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:89 punkt 2 och avslår motion 2009/10:Ub3 yrkandena 1 och 3.

Reservation 1 (s, v, mp)

3. **Ämnesspecialister**

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub3 yrkande 4.

Reservation 2 (s, v, mp)

4. **Fritidspedagoger**

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub3 yrkande 5.

Reservation 3 (s, v, mp)

5. **Utbildningsvetenskaplig kärna**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub3 yrkande 8, 2009/10:Ub233, 2009/10:Ub237 yrkande 1, 2009/10:Ub292 yrkande 2, 2009/10:Ub325 yrkande 1, 2009/10:Ub352 yrkande 1, 2009/10:Ub364, 2009/10:Ub377 yrkande 2, 2009/10:Ub378, 2009/10:Ub431, 2009/10:Ub460 yrkande 2, 2009/10:Ub475, 2009/10:Ub503 yrkande 3 och 2009/10:Ub542 yrkande 1.

Reservation 4 (s, v, mp)

6. **Vägar till lärarexamen**

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub3 yrkande 7.

Reservation 5 (s, v, mp)

7. **Fortbildning och kompetensutveckling**

Riksdagen avslår motionerna 2009/10:Ub267 och 2009/10:Ub292 yrkande 3.

8. Finansiering av utbildningsvetenskaplig forskning

Riksdagen godkänner regeringens förslag att riksdagens tidigare ställningstagande om att nytillkomna resurser till forskning och forskarutbildning inom det utbildningsvetenskapliga området huvudsakligen ska användas till forskningsprogram och forskarskolor i nära anslutning till lärarutbildningen, inom vilka universitet och högskolor ska samverka, inte längre ska gälla. Därmed bifaller riksdagen proposition 2009/10:89 punkt 3 och avslår motion 2009/10:Ub3 yrkandena 2 och 6.

Reservation 6 (s, v, mp)

9. Ikraftträdande

Riksdagen avslår motion 2009/10:Ub3 yrkande 9.

Reservation 7 (s, v, mp)

Stockholm den 15 april 2010

På utbildningsutskottets vägnar

Sofia Larsen

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sofia Larsen (c), Marie Granlund (s), Margareta Pålsson (m), Mats Gerdau (m), Mikael Damberg (s), Betty Malmberg (m), Louise Malmström (s), Fredrik Schulte (m), Gunilla Tjernberg (kd), Patrik Forslund (m), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Mahmood Fahmi (m), Caroline Helmersson-Olsson (s), Jan Emanuel Johansson (s), Birgitta Sellén (c) och Amineh Kakabaveh (v).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Genom beslut den 20 juni 2007 bemyndigade regeringen chefen för Utbildningsdepartementet att ge en särskild utredare i uppdrag att lämna förslag till en ny lärarutbildning utifrån förskolans, fritidshemmets och skolans mål och behov av lärarkompetens. Utredningen antog namnet HUT 07. Utredaren överlämnade sitt betänkande En hållbar lärarutbildning (SOU 2008:109) till regeringen den 3 december 2008. Betänkandet har remissbehandlats.

En särskild utredare fick den 17 april 2008 i uppdrag att undersöka och lämna förslag på hur ett system för bedömning och dokumentation av yrkeskompetens och yrkeserfarenhet kan utformas och genomföras för sökande till utbildning syftande till lärarexamen i yrkesämnena på gymnasial nivå. Utredningen antog namnet Utbildning till yrkeslärare. Utredaren överlämnade sitt betänkande Yrkeskunnande – en likvärdig sökväg till lärarutbildningen mot yrkesämnena (SOU 2008:112) till regeringen den 11 december 2008. Betänkandet har remissbehandlats.

Läroplanutredningens betänkande Legitimation och skärpta behörighetsregler (SOU 2008:52) har därutöver tjänat som underlag för regeringens propositionsarbete.

Regeringen överlämnade den 4 februari 2010 propositionen Bäst i klassen – en ny lärarutbildning (prop. 2009/10:89) till riksdagen.

Utbildningsutskottet behandlar i detta betänkande ovannämnda proposition, en följdmotion samt 15 motionsyrkanden från den allmänna motions tiden hösten 2009.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att dagens lärarexamen ska ersättas av fyra nya yrkesexamina: förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen. De nya examina bör bl.a. omfatta mål om kunskaper i undervisningsämnena och mål om andra centrala och generella kunskaper för lärare och förskollärare.

Regeringen föreslår i propositionen att kravet i högskolelagen (1992:1434) på att det vid universitet och högskolor där lärarexamen får utfärdas ska finnas ett särskilt organ med ansvar för lärarutbildning och för forskning som knyter an till sådan utbildning utgår. Lagändringen föreslås träda i kraft den 31 december 2010.

Regeringen gör bedömningen att den utbildningsvetenskapliga kommittén bör finnas kvar vid Vetenskapsrådet. Däremot bör vissa villkor för Vetenskapsrådets finansiering av utbildningsvetenskaplig forskning förändras.

ras. Bland annat bedömer regeringen att den utbildningsvetenskapliga kommittén, i de ärenden som Vetenskapsrådet bestämmer, bör besluta om fördelning av medel till forskning och utbildning på forskarnivå med relevans för skolans och förskolans utveckling.

Utskottets överväganden

En ny struktur för utbildningen till lärare och förskollärare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag att riksdagens tidigare ställningstagande om att det ska inrättas en samlad lärarexamen inte längre ska gälla utan att dagens lärarexamen i stället ska ersättas av fyra nya yrkesexamina: förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen.

Jämför reservationerna 1 (s, v, mp), 2 (s, v, mp) och 3 (s, v, mp).

Allmänt

Utredningen om en ny lärarutbildning (HUT 07) överlämnade sitt betänkande med titeln *En hållbar lärarutbildning* (SOU 2008:109) den 3 december 2008.

Den nuvarande utformningen av lärarutbildningen med en enda gemensam lärarexamen härrör från en reform 2001 (prop. 1999/2000:135, bet. 2000/01:UbU3, rskr. 2000/01:5). Den nuvarande lärarexamen ersatte då åtta av de elva befintliga lärarexamina: barn- och ungdomspedagogisk examen samt bildlärar-, grundskollärary-, gymnasielärary-, hushållslärary-, idrottslärary-, musiklärary- och slöjdläraryexamen. Flygläraryexamen, folkhögskolläraryexamen och specialpedagogexamen blev kvar som separata examina. En av reformens bärande idéer var studenternas valfrihet, dvs. rätten att fritt välja kurser och inriktningar.

Utbildningen har i flera utvärderingar fått kritik för bl.a. bristande vetenskaplig grund, alltför stor valfrihet för de studerande och för att viktiga kunskapsområden saknas. Lärarutbildningen är högskolans volymmässigt största utbildning och bedrivs vid 26 lärosäten. Utbildningen har problem att locka sökande, och andelen studerande som avbryter utbildningen är stor.

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att riksdagens tidigare ställningstagande om att det ska inrättas en samlad lärarexamen inte längre ska gälla (prop. 1999/2000:135, bet. 2000/01:UbU3, rskr. 2000/01:5). Dagens lärarexamen ska i stället ersättas av fyra nya yrkesexamina: förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen.

Förskollärarexamen

Regeringen bedömer att förskollärarexamen bör omfatta 210 högskolepoäng. Detta innebär en termins längre utbildning för förskollärare än vad utredaren föreslagit. I propositionen understryker regeringen att detta utrymme är nödvändigt, särskilt med tanke på att förskolans pedagogiska uppdrag kommer att förstärkas och förskollärarnas ansvar för undervisningen i förskolan tydliggöras och för att hålla en god kvalitet på förskollärarutbildningen.

Regeringen föreslår att den utbildningsvetenskapliga kärnan för förskollärarexamen bör omfatta 60 högskolepoäng. För förskollärarexamen bör vidare en verksamhetsförlagd utbildning om 30 högskolepoäng krävas liksom ett examensarbete om 15 högskolepoäng. Resterande del (105 högskolepoäng) bör bl.a. omfatta kunskaper om barns utveckling och lärande, t.ex. grundläggande läs-, skriv- och matematikinläring och praktiska och estetiska läroprocesser, och kunskaper om barns behov av omsorg och förskolans pedagogik och arbetssätt. Leken som pedagogiskt verktyg bör genomgående betonas. Förskollärare bör i utbildningen också få kompetens att arbeta i förskoleklass.

Grundlärarexamen

Regeringen gör bedömningen att grundlärarexamen bör ges dels med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3, dels med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6 och dels med inriktning mot arbete i fritidshem.

Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 bör, enligt regeringens bedömning, omfatta 240 högskolepoäng. Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6 bör likaledes omfatta 240 högskolepoäng. Grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem bör omfatta 180 högskolepoäng.

Regeringen anser att det är viktigt att grundlärarutbildningen anpassas efter de olika behov som finns på skolorna. Utbildningen till grundlärare bör vara utformad så att en och samma lärare ska kunna följa eleverna under de första skolåren. De skolor som efterfrågar klasslärare ska kunna få tillgång till lärare med en sådan utbildning samtidigt som de skolor som vill organisera undervisningen så att flera lärare samverkar om undervisningen i en klass, har fortsatt möjlighet att använda lärare som undervisar i enskilda ämnen. På grund av att det alltså finns ett behov av både klasslärare och ämneslärare för undervisning i de lägre årskurserna anser regeringen att de lärare som är inriktade mot förskoleklass och grundskolans årskurs 1–6 bör ha bredare ämneskunskaper och vara inriktade mot snävare åldersintervall än som är fallet i dag.

Regeringen gör bedömningen att grundlärarexamen bör ges med en inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 samt med en inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 4–6. Eftersom ämneslärare med inriktning mot grundskolans årskurs 7–9 också kommer att kunna

undervisa i sina ämnen i årskurs 4–6 kommer skolhuvudmännen att ha goda möjligheter att anställa lärare som passar den egna organisationen, antingen klasslärare eller ämneslärare.

För att utbildningen ska kunna ge både ämnesbredd och ökat ämnesdjup anser regeringen att grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 bör omfatta 240 högskolepoäng. Detta innebär ett halvårs längre utbildning jämfört med dagens utbildning för undervisning i grundskolans tidigare år och ger utrymme för studier som omfattar minst 30 högskolepoäng i exempelvis matematik.

Genom utbildningen ska studenterna kunna få de kunskaper och den kompetens som krävs för att arbeta i förskoleklass och i grundskolans årskurs 1–3 och som anges i examensmålen i högskoleförordningen. Utbildningens innehåll kommer således att spegla utbildningens examensmål.

För grundlärarexamen med inriktning mot årskurs 4–6 skärps kraven när det gäller både ämnesbredd och ämnesfördjupning betydligt jämfört med dagens lärarexamen, och den lärarstuderande får en tydlig läraridentitet med en inriktning mot årskurserna 4–6. Utbildningen för arbete i årskurs 4–6 bör också kunna ge lärarna en sådan kompetens att de kan undervisa även i lägre årskurs i exempelvis praktiska och estetiska ämnen.

Genom utbildningen ska studenterna kunna få den kunskap och den kompetens som krävs för att arbeta i grundskolans årskurs 4–6 och som också anges i examensmålen i högskoleförordningen. Utbildningens innehåll bör således spegla utbildningens examensmål. Detta innebär bl.a. att utbildningsinriktningen för undervisning i årskurs 4–6 bör omfatta ämneskunskaper och ämnesdidaktik motsvarande 30 högskolepoäng vardera i svenska, matematik och engelska samt 15 högskolepoäng ämnesrelaterad verksamhetsförlagd utbildning.

Regeringen anser att dagens utbildning till lärare med inriktning mot arbete i fritidshem, som sker inom utbildningen för arbete i förskola, förskoleklass eller fritidshem om 210 högskolepoäng, behöver förtydligas och att den kan förkortas. Regeringen delar därmed inte utredarens förslag om en utbildning som omfattar 240 högskolepoäng för arbete i fritidshem. Genom att man renodlar utbildningen så att den i huvudsak omfattar arbete i fritidshem menar regeringen att det bör finnas tillräckligt med utrymme för att uppnå fullvärdig kompetens med en kortare utbildning. Regeringens bedömning är därför att grundlärarexamen med inriktning mot arbete i fritidshem bör omfatta 180 högskolepoäng. Genom att man skapar en utbildning med en tydligare inriktning mot fritidshem bedömer regeringen också att dessa lärares yrkesidentitet stärks.

Ämneslärarexamen

Regeringen gör bedömningen att ämneslärarexamen ska ges med inriktning dels mot arbete i grundskolans årskurs 7–9, dels med inriktning mot arbete i gymnasieskolan.

Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 bör, enligt regeringens bedömning, omfatta 270 högskolepoäng. Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan bör omfatta 300 eller 330 högskolepoäng. Inriktningarna bör ges med ett begränsat antal ämneskombinationer.

Regeringen anser att ämneslärarutbildningen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 som huvudregel bör innefatta ämnesstudier i tre undervisningsämnen. Tre undervisningsämnen, som kombinerats med utgångspunkt i skolans organisation och behov, ger goda möjligheter också för mindre skolor att erbjuda flertalet lärare en heltidstjänst i de ämnen lärarna är utbildade för. Därmed kommer undervisningens kvalitet att öka, vilket bör leda till positiva effekter på elevernas resultat.

I propositionen understryks att det för att undervisa i grundskolans årskurs 7–9 krävs såväl goda ämneskunskaper som en god didaktisk förmåga. Regeringen gör därför bedömningen att ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i grundskolans årskurs 7–9 bör omfatta 270 högskolepoäng.

För att ett tillräckligt ämnesdjup ska nås anser regeringen att det för examen bör krävas minst 90 högskolepoäng i ett ämne. Bedömningen av hur studiernas omfattning i de övriga ämnena på bästa sätt fördelas med hänsyn till ämnets karaktär och det kommande yrkeslivet, kan, menar regeringen, med fördel avgöras av lärosätet. Regeringen anser dock att minst 45 högskolepoäng i varje ämne som ingår i examen bör krävas för examen. För att studierna i ämnena ska kunna stödja varandra är det en fördel om det minsta ämnet är närliggande till ett annat som ingår i examen. Särskilda krav på ämnesdjup ställs för ämneslärarexamen då svenska och samhällskunskap ingår som ämnen. Utbildningen till ämneslärare med inriktning mot årskurs 7–9 bör också ge sådan kompetens att lärarna kan undervisa i årskurs 4–6 i de ämnen som utbildningen omfattar.

I propositionen understryks att det krävs gedigna ämneskunskaper och en god didaktisk förmåga för att undervisa i gymnasieskolan. Kraven på omfattningen av ämneskunskaper för lärare i gymnasieskolan behöver därför öka.

För att lärarna i gymnasieskolan på ett kvalificerat sätt ska kunna undervisa och fungera som experter inom sina ämnen, och därmed ge gymnasieskolans elever goda förutsättningar för fortsatta studier inom högskolan eller yrkeshögskolan, krävs också en nära koppling mellan gymnasieskolans lärare och högskolan. I propositionen görs bedömningen att ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan bör omfatta 300 eller 330 högskolepoäng. Vidare anser regeringen att inriktningen bör innefatta ämnesstudier i två undervisningsämnen och att ämnesstudierna sammanlagt bör omfatta 225 eller 255 högskolepoäng beroende på ämnesval.

För att ett tillräckligt ämnesdjup ska nås bedömer regeringen att det bör krävas minst 120 högskolepoäng inom ett ämne och minst 90 högskolepoäng inom ett annat ämne för examen. Om både svenska och samhällskunskap ingår som ämnen ställs dock särskilda krav, varför ytterligare en

termins studier krävs för examen. Utbildningen till ämneslärare med inriktning mot arbete i gymnasieskolan bör ge lärarna sådan didaktisk kompetens att de också kan undervisa i grundskolans årskurs 7–9.

Yrkeslärarexamen

Regeringen gör i propositionen bedömningen att yrkeslärarexamen bör omfatta 90 högskolepoäng för den som har tidigare studier eller yrkeserfarenhet.

Fram till mitten av 1990-talet var den högskoleförlagda yrkeslärarutbildningen ettårig. Kraven för antagning var grundläggande yrkesutbildning och minst sju års vitsordad yrkeserfarenhet. Sedan mitten av 1990-talet har kravet på omfattningen av yrkeslärarnas högskoleutbildning tredubblats. Samtidigt har antalet sökande till lärarutbildningar med inriktning mot yrkesämnen sjunkit kraftigt. Bristen på utbildade lärare i yrkesämnena är i dag stor.

För att möta den stora bristen på yrkeslärare och den speciella situation som många potentiella yrkeslärarstudenter befinner sig i föreslår regeringen i propositionen flera genomgripande förändringar av utbildningen till yrkeslärare.

Regeringen anser vidare att det för yrkeslärarexamen finns flera skäl att göra ett undantag i fråga om självständigt arbete. För yrkeslärarna är ett självständigt arbete inte lika centralt för att bekräfta att studenten har inhämtat kunskaper och kan tillämpa dessa med den grad av självständighet som krävs för att utöva det yrke som utbildningen förbereder för. De blivande yrkeslärarnas kunskaper inom sitt ämne eller ämnesområde har redan vid antagningen bedömts uppfylla de krav som ställs. Regeringen bedömer således att det är av vikt att utbildningens längd kan begränsas i tid och att de blivande yrkeslärarna får en god grund inom den utbildningsvetenskapliga kärnan och den verksamhetsförlagda delen av utbildningen, i stället för att de ska genomföra ett självständigt arbete.

Andra lärarexamina

Regeringen gör också i propositionen bedömningen att folkhögskollärarexamen liksom specialpedagogexamen bör ses över i särskild ordning samt att speciallärarexamen bör utökas med specialiseringar mot dövhet eller hörselskada, synskada, grav språkstörning och utvecklingsstörning.

Motionen

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna föreslår i en gemensam motion 2009/10:Ub3 yrkande 1 avslag på regeringens förslag att riksdagens tidigare ställningstagande om att det ska inrättas en samlad lärarexamen inte längre ska gälla utan att dagens lärarexamen i stället ska ersättas av fyra nya yrkesexamina: förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen.

I samma motions yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om examensstrukturen. I motionen föreslås att lärarutbildningen, med undantag för yrkeslärarutbildningen, även i framtiden ska leda till en sammanhållen examen. I motionen anförs vidare att de olika examina som föreslås i propositionen ska tjäna som upplägg för inriktningar inom en gemensam examen.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet begär också i motionens yrkande 4 ett tillkännagivande om ämnesspecialister. Man menar att det med propositionens förslag kommer att bli svårt att utbilda ämnesspecialister i grundskolan. Därför föreslås att grundlärare och ämneslärare ska ges behörighet att undervisa i sina huvudämnen för lägre årskurser än de man huvudsakligen riktat in sig på. Man föreslår också att det ska finnas ytterligare en inriktning för ämnesspecialister i grundskolan omfattande minst 240 högskolepoäng. Särskild fördjupning med inriktning mot undervisning i F-3, 4-6 eller 7-9 kan ske. Lärare med tillräckligt ämnesdjup ska dock ha möjlighet att undervisa i alla årskurser. I motionen anförs att regeringen bör uppdras att återkomma med förslag på utformningen av en sådan utbildning.

I motionens yrkande 5 begärs ett tillkännagivande om utbildningen för fritidspedagoger. I motionen begär Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet att lärarutbildningen med inriktning mot arbete i fritidshem inte ska förkortas. För att lärare med inriktning mot fritidshem ska få tillräcklig kompetens i fritidspedagogik och sidoämnen, inkluderande läs-, skriv- och matematiklärande, för att undervisa 6-12-åringar vill man utreda och återkomma i frågan om huruvida utbildningen ska förlängas.

I motionen föreslås vidare att studerande med inriktning mot fritidshem ska kunna fördjupa sig och bli ämnesspecialister i fritidspedagogik.

Utskottets övervägande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsyrkandena.

Motionärerna begär ett tillkännagivande om ämnesspecialister. I motionen framförs bl.a. att ämnesdjupet i grundläraresexamen blir mindre med propositionens förslag till utbildning för undervisning i grundskolans tidigare år jämfört med vad som gäller i dag. Utskottet menar, i likhet med regeringen, att ämnesdjup är viktigt. Samtidigt måste grundläraresutbildningen utformas så att den svarar mot huvudmannens efterfrågan på klasslärare som kan följa eleverna under de första skolåren och som kan undervisa i flertalet ämnen. Detta är väsentligt för att huvudmannen ska kunna bedriva undervisning på ett adekvat sätt. Lärarutbildningen måste kunna tillfredsställa barnens behov av, och rätt till, undervisning och kunskap. Det är självfallet inte acceptabelt att barn undervisas i matematik av lärare som saknar utbildning i ämnet. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att man bör förlänga grundläraresexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1-3 med ett halvår jämfört

med dagens krav till att omfatta 240 högskolepoäng just för att utbildningen ska kunna ge både ämnesbredd och ökat ämnesdjup. Detta innebär att utbildningen ger utrymme för studier om minst 30 högskolepoäng i exempelvis matematik.

Utbildningsvetenskaplig kärna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om perspektiv som bör genomsyra lärarutbildningen och om obligatoriska ämnen inom utbildningen.

Jämför reservation 4 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen gör i propositionen bedömningen att centrala och generella kunskaper för lärare och förskollärare bör utgöra en utbildningsvetenskaplig kärna. Studier inom den utbildningsvetenskapliga kärnan bör omfatta 60 högskolepoäng.

I Högskoleverkets utvärderingar har det allmänna utbildningsområdet kritiserats. I utvärderingen från 2005 (Högskoleverket 2005:17 R) pekade exempelvis Högskoleverket på de svårigheter som uppstår när studenter med olika inriktningar ska samläsa. Det kan t.ex. vara svårt att ge undervisning och hitta litteratur som är lika relevant för alla verksamhetsområden och för alla inriktningar. Högskoleverket menade att målsättningen att det allmänna utbildningsområdet skulle rymma tvärvetenskapliga studier, verksamhetsförlagd utbildning, centrala kunskapsområden och eventuellt även ett examensarbete, samt dessutom kunna utgöra en bas för forskarutbildning inom det utbildningsvetenskapliga området, var i det närmaste ogörlig. I flera fall har det snarare inneburit att väsentliga delar inte har ingått. Högskoleverket ansåg därför att en uppstramning av det allmänna utbildningsområdet var nödvändig, och samtliga lärosäten rekommenderades att se över utbildningens upplägg.

I den efterföljande utvärderingen 2008 (Högskoleverket 2008:8 R) konstaterade Högskoleverket att kravnivåerna och progressionen inom det allmänna utbildningsområdet hade förbättrats men att förändringstakten vid flera av lärosätena var alltför långsam. Det fanns också för få disputerade lärare som undervisade inom det allmänna utbildningsområdet.

Utredaren har föreslagit att ett antal områden bör ingå i den utbildningsvetenskapliga kärnan. Exempel på sådana områden är utveckling och lärande, läroplansteori och allmändidaktik samt sociala relationer, konflikthantering och ledarskap. Kunskaper i flera av de föreslagna områdena har

bl.a. efterlysts i svaren till utredningens enkät till nyutexaminerade lärare. Det innebär att dessa aspekter i dag sannolikt ofta saknas i lärarutbildningen, något som också stöds av Högskoleverkets utvärderingar.

Regeringen instämmer med utredarens förslag om vad som bör ingå i den utbildningsvetenskapliga kärnan och avser att reglera detta i examensordningen, bilaga 2 till högskoleförordningen. Regeringen bedömer således att centrala och generella kunskaper för lärare och forskollärare bör utgöra en utbildningsvetenskaplig kärna. Studier inom den utbildningsvetenskapliga kärnan bör omfatta 60 högskolepoäng.

Regeringen håller i princip med de remissinstanser som menar att det inte bör ske en detaljreglering av den utbildningsvetenskapliga kärnan. Men mot bakgrund av de problem när det gäller innehållet i och strukturen på det allmänna utbildningsområdet som beskrivits ovan bedömer regeringen att den utbildningsvetenskapliga kärnan bör regleras tydligare än det allmänna utbildningsområdet. Regeringen avser därför att reglera inte bara den utbildningsvetenskapliga kärnans omfattning utan också målen för den, alltså vilka kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som ska utvecklas inom ramen för den utbildningsvetenskapliga kärnan.

Motionerna

I motion 2009/10:Ub3 yrkande 8 anför Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna att regeringen är otydlig i sin anvisning av perspektiv och områden som ska genomsyra lärarutbildningen. I stället anför motionärerna att flera relevanta perspektiv, såsom genus, hbt, hållbar utveckling och betydelsen av hur IT kan användas och läras ut, ska genomsyra hela lärarutbildningen, inte bara den gemensamma utbildningsvetenskapliga kärnan. Vidare anför motionärerna att lärosätena själva ska kunna besluta huruvida ett område ska utgöra ett självständigt eller obligatoriskt moment i utbildningen eller integreras i andra delar av utbildningen.

I motion 2009/10:Ub233 (fp) begärs ett tillkännagivande om att kunskaper om genusperspektiv ska vara obligatoriska i alla lärarutbildningar. Motionären anför att det därför bör införas tydligare regler för hur genusundervisningen i lärarutbildningarna ska vara utformad.

I motion 2009/10:Ub364 (s) begärs att regeringen följer utvecklingen vad gäller lärarutbildningarnas genusperspektiv. I motionen framförs vidare att den pedagogiska delen på högskolorna även bör innefatta genusvetenskap och att regeringen bör uppmärksamma genusvetenskapens betydelse i lärarutbildningarna än mer.

I motion 2009/10:Ub460 (m) yrkande 2 begärs en översyn av möjligheterna att införa genuspedagogik som en integrerad del av lärarutbildningen.

I motion 2009/10:Ub503 (s) yrkande 3 framförs att blivande lärare bör lära sig hantera de vanligaste förekommande fördomarna om homo- och bisexualitet samt kunna uttrycka samhällets syn på homo- och bisexuell kärlek såsom jämställd med heterosexuell kärlek. Därför bör kunskap om homo- och bisexuella samlevnadsformer ingå som en del av lärarexamen.

I motion 2009/10:Ub237 (c) yrkande 1 anförs behovet av obligatorisk lärarutbildning i sex och samlevnad. Sex och samlevnad och genusfrågor bör, enligt motionären, införas som ett obligatoriskt inslag i en ny lärarutbildning. Också i motion 2009/10:Ub325 (kd) yrkande 1 begärs att ämnet sex och samlevnad görs till ett obligatorium i lärarutbildningen.

I motion 2009/10:Ub352 (s) yrkande 1 anförs behovet av utbildning i sexualundervisning på lärarutbildningen. Motionärerna skriver att undervisningen på lärarhögskolorna och i de pedagogiska utbildningarna måste förbättras och omfatta fler. I motion 2009/10:Ub377 (s) yrkande 2 anförs vikten av att sex och samlevnad poängteras i lärarutbildningen. I motion 2009/10:Ub378 (s) anförs att regeringen bör se över förutsättningarna för hur sexualundervisning på bästa sätt kan ingå i lärarutbildningen. Denna uppfattning framförs också i motion 2009/10:Ub475 (s) där motionären yrkar att sex och samlevnad bör ingå som ett ämne i lärarutbildningen. Även i motion 2009/10:Ub542 (m, v, fp, c, kd) framförs krav på obligatorisk lärarutbildning i undervisning i sex och samlevnad.

I motion 2009/10:Ub292 (m) yrkande 2 anförs behovet av ökade inslag av undervisning om företagande och entreprenörskap inom flertalet utbildningsformer, inklusive lärarutbildningen. Motionärerna anser att behovet av ökade kunskaper i dessa ämnen bör beaktas vid utformningen av den nya lärarutbildningen.

I motion 2009/10:Ub431 (kd) begärs att konflikthantering ska vara ett obligatoriskt moment i lärarutbildningen.

Utskottets övervägande

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet delar regeringens uppfattning att den utbildningsvetenskapliga kärnan bör regleras. Utredaren har föreslagit att ett antal områden bör ingå i den utbildningsvetenskapliga kärnan. Exempel på sådana områden är utveckling och lärande, läroplansteori och allmändidaktik samt sociala relationer, konflikthantering och ledarskap. I likhet med regeringen instämmer utskottet med utredarens förslag om vad som bör ingå i den utbildningsvetenskapliga kärnan och välkomnar regeringens avsikt att reglera detta i examensordningen.

Utskottet menar, liksom regeringen, att flertalet av de angelägna områden som motionärerna, liksom remissinstanserna, tar upp, exempelvis jämställdhet, tillgänglighet och rättigheter för elever med funktionsnedsättning, hållbar utveckling samt sex och samlevnad, bör kunna rymmas inom den utbildningsvetenskapliga kärnan. Även principer, värderingar och metoder

för hållbar utveckling bör kunna integreras i olika aspekter av utbildning och lärande. I likhet med regeringen anser dock utskottet att lärosätena bör ansvara för den närmare bedömningen av vilka kurser som bör ingå i den utbildningsvetenskapliga kärnan och för innehållet i dessa. Det är där kompetens finns för att avgöra vad utbildningarna i detalj ska innehålla för att en student ska uppnå målen i examensbeskrivningen. Detta bör således inte vara en fråga för regeringen eller riksdag.

Vägar till lärarexamen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om frågor rörande rekrytering av studenter till lärarutbildningen.

Jämför reservation 5 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att den som har tillräckliga ämneskunskaper i minst ett ämne bör kunna få en ämneslärarexamen efter en kompletterande pedagogisk utbildning. Den kompletterande pedagogiska utbildningen bör omfatta 90 högskolepoäng.

Regeringen anser att de föreslagna ämneslärarutbildningarna bör vara den typiska utbildningsvägen mot läraryrket för blivande lärare i grundskolans årskurs 7–9 och gymnasieskolan. Att läsa en sammanhållen lärarutbildning ger, menar regeringen, en tydlig professionsidentitet och ger studenterna möjlighet att under en längre period reflektera över det kommande yrkeslivet. Regeringen finner det dock också angeläget att det finns alternativa vägar till läraryrket.

Regeringen anser att alternativet att få en examen genom en kompletterande pedagogisk utbildning efter tidigare ämnesstudier bör tydliggöras genom att denna utbildningsform regleras. Vidare anser regeringen att det bör finnas möjligheter för den som har tillräckliga ämneskunskaper i minst ett ämne att få en ämneslärarexamen efter en kompletterande pedagogisk utbildning. Detta ger de studenter som från början inte varit säkra på sitt yrkesval eller personer med en annan yrkeserfarenhet möjlighet att få en ämneslärarexamen utan att behöva gå en hel ämneslärarutbildning. Regeringen gör bedömningen att den kompletterande pedagogiska utbildningen också bör vara vägen för att tillgodose behovet av lärare i mindre och ovanliga ämnen för vilka det inte finns reguljära ämneslärarutbildningar.

I propositionen understryks att för personer som under en längre tid varit verksamma som lärare, trots att de saknat relevant utbildning, bör yrkeserfarenheten genom gällande regler för validering och tillgodoräkande kunna ersätta den verksamhetsförlagda delen av utbildningen.

Motionen

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna anför i motion 2009/10:Ub3 yrkande 7 dels att regeringen bör återkomma till riksdagen med konkreta förslag till hur rekrytering av studenter som annars inte hade valt läraryrket, t.ex. studenter som studerat inom teknik- och matematikområdena, skulle kunna fungera i relation till övrig lärarutbildning, antagning och behörighetsregler, dels att arbetslivserfarenhet inte bara ska beaktas vid kraven för behörighet utan också vara premierande vid antagning av sökande för att därigenom få en större mångfald i lärarkåren och studenter med bättre förutsättningar och förkunskaper.

Utskottets övervägande

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget att det finns alternativa vägar till läraryrket. Det är viktigt för skolans utveckling att personer med olika bakgrund och erfarenheter som vill utbilda sig till lärare bereds plats. Den kompetens som dessa individer bär med sig måste tas till vara, t.ex. genom kompletterande utbildningar, tillgodoräknande och validering. Utskottet erinrar också om att regeringen i budgetpropositionen för 2010 (prop. 2009/10:1 utg.omr. 16, bet. 2009/10:UbU1, rskr. 2009/10:126) föreslog att medel skulle avsättas för ytterligare en utbildningsinsats för obehöriga lärare. Utgångspunkten för denna satsning är att universiteten och högskolorna ska validera tidigare erfarenheter som lärare och erbjuda individualiserade utbildningsprogram för de enskilda studenterna så att de uppfyller kraven för en lärarexamen eller någon av de föreslagna nya yrkesexamina. Utbildningen kan inkludera såväl ämnesstudier som utbildning inom det allmänna utbildningsområdet alternativt den utbildningsvetenskapliga kärnan.

Fortbildning och kompetensutveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. utformningen av fortbildning och kompetensutveckling för lärare.

Motionerna

I motion 2009/10:Ub267 (m) begärs att regeringen ser över utformningen av det s.k. lärarlyftet. Motionärerna anser att det vore bättre om lärarna hade möjlighet att genomgå fortbildning på heltid i stället för den deltid som i dag är vanligast. Detta vore till gagn också för eleverna och för de unga vikarier som ska ersätta den ordinarie läraren under hans eller hennes studier.

I motion 2009/10:Ub292 (m) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att ge studie- och yrkesvägledare samt lärare möjlighet till vidareutbildning med inriktning mot företagande och entreprenörskap för att bättre kunna uppmuntra elever till en framtid som företagare.

Utskottets övervägande

Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

Det är viktigt att lärare har incitament för och tillgång till kvalificerad fortbildning under hela yrkeslivet. Detta bidrar också till att stärka undervisningens kvalitet och elevernas måluppfyllelse.

År 2007 tog regeringen initiativ till det s.k. lärarlyftet, en stor satsning på kvalificerad lärarfortbildning. Satsningen har utvecklats positivt, och de uppföljningar som har genomförts visar att Lärarlyftet bidrar till lärarnas kunskapsutveckling och förbättrar undervisningen. För 2010 avsattes drygt 1 063 miljoner kronor till denna satsning, och för 2011 beräknas 826 miljoner kronor avsättas.

Utskottet vill också påminna om att regeringen i syfte att stärka läraryrkets status och utbildningens kvalitet beräknar att avsätta ca 50 miljoner kronor för vardera av åren 2011 och 2012.

Ändring i högskolelagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag om ändring i högskolelagen (1992:1434) med innebörden att kravet på ett särskilt organ med ansvar för lärarutbildning och för forskning som knyter an till sådan utbildning ska tas bort.

Propositionen

Regeringen föreslår att kravet i högskolelagen (1992:1434) på ett särskilt organ med ansvar för lärarutbildning och för forskning som knyter an till sådan utbildning ska tas bort.

Regeringen anser att det särskilda organet har ett oklart ansvarsområde inom högskolan. Enligt de nuvarande bestämmelserna i 2 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434) ska universitet och högskolor där lärarexamen får utfärdas alltid ha ett särskilt organ med ansvar för lärarutbildning och för forskning som knyter an till sådan utbildning. Vid universitet och högskolor som får utfärda examina på forskarnivå ska det särskilda organet ha ansvar också för sådan utbildning på forskarnivå som knyter an till lärarutbildningen.

Det särskilda organet på universitet och högskolor har vållat en del problem, t.ex. en oklar styrning av resurser för forskning och utbildning inom lärosätet. Regeringen anser att det särskilda organet har en oklar ställning i förhållande till lärosätenas ledning. Högskoleverket har i flera rapporter konstaterat att bestämmelserna kring det särskilda organet i vissa avseenden är oklara och att det särskilda organet inte fungerar som föreskrivet vid alla lärosäten. Organets befogenheter varierar, och enligt Högskoleverket är det tveksamt om organet har fått de befogenheter det bör ha (Högskoleverket 2002:41 R, 2007:47 R och 2008:41 R).

Regeringen anser att lärosätenas frihet och självbestämmande ska öka (prop. 2009/10:1 utg.omr. 16, bet. 2009/10:UbU1, rskr. 2009/10:126). Dessutom anser regeringen att staten bör undvika att styra interna organisationsfrågor vid universitet och högskolor. Regeringen anser vidare att lärar- och förskollärarytbildningen inte bör särbehandlas i detta avseende samt att forskning i anslutning till lärar- och förskollärarytbildningen bör kunna samordnas och integreras med annan forskning vid lärosätet på det sätt som varje lärosäte finner lämpligast. Därför föreslår regeringen att kravet i högskolelagen (1992:1434) på ett särskilt organ med ansvar för lärarutbildning och för forskning som knyter an till sådan utbildning ska tas bort. Lärosätena blir då fria att organisera ansvaret för utbildningen till lärare och förskollärare på det sätt som man finner lämpligast utifrån sina egna förutsättningar.

Utskottets övervägande

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag.

Finansiering av utbildningsvetenskaplig forskning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag om att riksdagens tidigare ställningstagande om att nytillkomna resurser till forskning och forskarutbildning inom det utbildningsvetenskapliga området huvudsakligen ska användas till forskningsprogram och forskarskolor i nära anslutning till lärarutbildningen inom vilka universitet och högskolor ska samverka, inte längre ska gälla (prop. 1999/2000:135, bet. 2000/01:UbU3, rskr. 2000/01:5).

Jämför reservation 6 (s, v, mp).

Allmänt

Riksdagen har efter förslag i propositionen En förnyad lärarutbildning (prop. 1999/2000:135, bet. 2000/01:UbU3, rskr. 2000/01:5) beslutat att resurserna till forskning och forskarutbildning inom det utbildningsveten-

skapliga området huvudsakligen ska användas till forskningsprogram och forskarskolor i nära anslutning till lärarutbildningen inom vilka universitet och högskolor ska samverka.

Propositionen

Regeringen föreslår att den tidigare beslutade inriktningen, att resurserna till forskning och forskarutbildning inom det utbildningsvetenskapliga området huvudsakligen ska användas till forskningsprogram och forskarskolor i nära anslutning till lärarutbildningen inom vilka universitet och högskolor ska samverka, inte längre ska gälla (prop. 1999/2000:135, bet. 2000/01: UbU3, rskr. 2000/01:5). Regeringen anser att det i stället bör vara regeringens uppgift att fastställa huvudinriktning och finansieringsvillkor för den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Regeringen gör vidare bedömningen att den utbildningsvetenskapliga kommittén bör finnas kvar inom Vetenskapsrådet. Kommittén bör, i de ärenden som Vetenskapsrådet bestämmer, besluta om fördelning av medel till forskning och utbildning på forskarnivå med relevans för skolans och förskolans utveckling.

Kommitténs ledamöter bör tillsammans besitta kompetens från olika vetenskapliga discipliner med relevans för den forskning som kommittén finansierar.

Motionen

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna begär i motion 2009/10:Ub3 yrkande 2 avslag på regeringens förslag att riksdagens tidigare ställningstagande om att nytillkomna resurser till forskning och forskarutbildning inom det utbildningsvetenskapliga området huvudsakligen ska användas till forskningsprogram och forskarskolor i nära anslutning till lärarutbildningen inom vilka universitet och högskolor ska samverka inte längre ska gälla.

I samma motions yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om utbildningsvetenskaplig forskning. I motionen anförts att partierna är emot förstärkt delegeringen av beslut i utbildningsvetenskapliga forskningsfrågor. Riksdagen bör fortsatt fatta beslut om huvudinriktning och finansieringsvillkor för den utbildningsvetenskapliga forskningen. I motionen understryks behovet av att skapa möjligheter för att utveckla den utbildningsvetenskapliga forskningen så att den svarar mot behov inom lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet i samverkan mellan å ena sidan universitet och högskolor och å andra sidan kommuner och skolor.

Utskottets övervägande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet utgår från att medlen till utbildningsvetenskaplig forskning fördelas utifrån höga vetenskapliga kvalitetskrav. Utskottet utgår likaså från att adekvata insatser görs för att informera om resultaten av utbildningsvetenskaplig forskning.

Ikraftträdande

Utskottets förslag i korthet

Lagen om ändring i högskolelagen (1992:1434) ska träda i kraft den 31 december 2010. De föreskrifter som bör meddelas till följd av regeringens bedömningar och som bl.a. avser examensbeskrivningarna i högskoleförordningen (1993:100) bör träda i kraft den 1 juli 2011.

Jämför reservation 7 (s, v, mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att lagen om ändring i högskolelagen (1992:1434) ska träda i kraft den 31 december 2010. Regeringen anser vidare att de föreskrifter som bör meddelas till följd av regeringens bedömningar och som bl.a. avser examensbeskrivningarna i högskoleförordningen (1993:100) bör träda i kraft den 1 juli 2011.

Motionen

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna anför i motion 2009/10:Ub3 yrkande 9 att en relevant kritik av tidigare reformeringar av lärarutbildningen är att tiden mellan riksdagsbeslut och implementering varit alltför kort. Man menar att den tidsplan för implementering som regeringen nu föreslagit är orealistisk. Därför bör förändringarna i lärarutbildningen i stället träda i kraft den 1 juli 2012, dvs. ett år senare än vad regeringen föreslår.

Utskottets övervägande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsyrkandet.

I likhet med regeringen anser utskottet att lagen om ändring i högskolelagen (1992:1434) bör träda i kraft den 31 december 2010 och att de föreskrifter som bör meddelas till följd av regeringens bedömningar och som bl.a. avser examensbeskrivningarna i högskoleförordningen bör träda i kraft den 1 juli 2011. Därmed ges, enligt utskottets uppfattning, den tid som behövs för förberedelser.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Fyra nya yrkesexamina, punkt 2 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Louise Malmström (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s), Jan Emanuel Johansson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub3 yrkandena 1 och 3 samt avslår proposition 2009/10: 89 punkt 2.

Ställningstagande

Att alla barn och ungdomar möts av välutbildade och motiverade lärare är den enskilt viktigaste faktorn för ett skolsystem av högsta klass. Utbildningen är därmed central för Sveriges ställning som kunskapsnation. Det är mindre än tio år sedan den nuvarande sammanhållna lärarutbildningen sjösattes. Högskoleverkets granskningar av utbildningen har givit resultat, och det har skett en kontinuerlig utveckling och förbättring av lärarutbildningen till både form och innehåll. Bland annat har andelen disputerade lärare ökat kraftigt, progressionen blivit tydligare, ämnesdidaktiken utvecklats och examinationsformerna förbättrats. Reformen 2001 innebar också att akademiseringen ökade och forskningsanknytningen förstärktes. Under senare år har det även skett en anpassning till Bolognaprocessen. Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet motsätter sig inte en ytterligare reformering av lärarutbildningen. En rad förslag, t.ex. att alla lärarstudenter på förskole- och grundskolenivå får kunskaper i svenska och matematik, att djupet i gymnasielärarnas huvudämne förstärks och förslagen om den verksamhetsförlagda utbildningen, kommer att bidra positivt till lärarutbildningen och den svenska skolan. Vi är dock kritiska till att behörighetsfrågan inte behandlas tydligt; det gör det svårare att överblicka konsekvenserna av propositionen. Lärarutbildningen måste tas på allvar som akademisk utbildning, och vår ambition är att den nya lärarutbildningen ska kunna hålla över tid, samtidigt som problem i tidigare reformeringar av lärarutbildningen inte upprepas.

Vi menar att lärarutbildningen, med undantag för yrkeslärarutbildningen, även i framtiden ska leda till en sammanhållen examen. Det saknas skäl att behandla lärarutbildningen annorlunda än t.ex. civilingenjörsutbildningen eller läkarutbildningen, som även de har en gemensam examen men en rad olika och tydliga inriktningar. Vi anser att de olika examina som föreslås i propositionen med sina föreslagna inriktningar bör tjäna som upplägg för inriktningar inom en gemensam examen. Vi motsätter oss inte tydligare ingångar än i dag – det kan ge bättre information till såväl studenter som framtida arbetsgivare. Om utbildningarna inte alls överlappar årskurser eller ger behörighet att undervisa i yngre åldrar än dem man primärt är utbildad för kommer det dock att bli svårt att möta demografiska förändringar och andra faktorer som ställer krav på en viss flexibilitet i systemet. De tydligare krav på behörighet som aviseras i förslaget till ny skollag kommer då att bli problematiska att implementera och följa. Att lärarstudenter på inriktningar för yngre barn ska läsa svenska, engelska och matematik är av central betydelse. Med regeringens förslag kommer det dock att bli mycket svårt att utbilda ämnesspecialister i grundskolan, särskilt för de yngsta barnen. För att inte ta bort möjligheten till ämnesspecialister för olika åldrar föreslår vi följande:

Grundlärare och ämneslärare ska ges behörighet att undervisa i sina huvudämnen för lägre årskurser än de man huvudsakligen inriktat sig på.

Det ska finnas ytterligare en inriktning för ämnesspecialister i grundskolan. Denna inriktning ska omfatta minst 240 högskolepoäng. Särskild fördjupning med inriktning mot undervisning i F–3, 4–6 eller 7–9 kan ske. Lärare med tillräckligt ämnesdjup ska dock ha möjlighet att undervisa i alla årskurser. Regeringen bör uppdras att återkomma med förslag på utformning av en sådan inriktning.

Studerande med inriktning mot fritidshem ska kunna fördjupa sig och bli ämnesspecialister i fritidspedagogik enligt utgångspunkterna i det ovan nämnda förslaget till ämnesspecialister.

2. Ämnesspecialister, punkt 3 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Louise Malmström (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s), Jan Emanuel Johansson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub3 yrkande 4.

Ställningstagande

Så sent som 2005 skärptes de möjliga valen av ämneskombinationer i lärarutbildningen i och med att svenskans och matematikens betydelse betonades ytterligare. En viss ytterligare uppstramning av möjliga ämneskombinationer kan stärka anställningsbarheten, och närliggande ämnen kan stärka varandra och bidra till en än djupare förståelse. Om urvalet av möjliga ämneskombinationer blir alltför strikt kan det dock innebära att båda dessa effekter går förlorade. Ämnen kan ha starkare beröringspunkter än vad de traditionellt anses ha, och ett alltför stelbent system kan motverka nytänkande och utveckling. Därför är det olämpligt med detaljreglering från riksdag och regering. Vi anser att det i stället ska vara upp till lärosätena att avgöra vilka ämneskombinationer man vill söka examenstillstånd för. Högskoleverket ska därefter bedöma ansökan utifrån en granskning av lärosätets kvalitet och om ämneskombinationen kan förväntas ge god anställningsbarhet. I denna process ska regionala utvecklingscentrum och företrädare för högskolor, skolor och kommuner involveras. Vikten av särskilt strategiska ämnen, såsom svenska och matematik, ska beaktas. Ett annat område där det även i fortsättningen måste vara möjligt att utbilda ämnesspecialister, vilket har bäring på studenters möjlighet till fördjupning och möjliga ämneskombinationer, är lärare vid musik- och kulturskolor. Detta ska tillmätas vikt i bedömningar av ansökningar om examensrätt.

3. Fritidspedagoger, punkt 4 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Louise Malmström (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s), Jan Emanuel Johansson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub3 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att lärarutbildningen med inriktning mot arbete i fritidshem inte ska förkortas. Regeringens föreslagna upplägg av utbildningen tillsammans med förkortningen omöjliggör för dessa studenter att få behörighet för undervisning i t.ex. svenska eller matematik. Detta skulle innebära ett stort avbräck både för studenternas anställningsbarhet och för tillgången på kvalificerad personal inom områden där fritidspedagoger gör stora insatser i skolan i dag. Regeringen anger att inriktningen mot arbete i fritidshem ”bör omfatta ett eller flera praktiska och estetiska ämnen så att de blivande lärarna även kan få förutsättningar att undervisa i dessa ämnen i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3”. Då den utbildningsvetenskap-

liga kärnan för lärare med inriktning mot arbete i fritidshem har samma omfattning som för andra inriktningar, finns det ingen anledning att sätta en begränsning för just praktiska och estetiska ämnen. 30 poängs studier inom ett ämne kan också innebära att dessa studenter får större ämnesdjup inom ett enskilt ämne än en del andra lärarstudenter med inriktning mot de tidiga åldrarna. Dessa studenter ska därför kunna välja andra ämnen än praktiska och estetiska. Då dessa studenter får samma fördjupning i estetiska och praktiska ämnen som lärare med inriktning mot årskurs 4–6 saknas anledning att inte låta dessa studenter undervisa i dessa ämnen i F–6. Vi anser också att inriktningen ska benämnas inriktning mot fritidspedagogik. Lärare i fritidspedagogik arbetar både i klassrummet i grundskolan och i de fria lärandemiljöerna. Lärandet är inte begränsat till den obligatoriska delen av skoldagen. Det är därför nödvändigt att grundlärare med inriktning mot fritidshem har djupa kunskaper inom exempelvis läs-, skriv- och matematiklärande för att kunna möta barnen i deras ständigt pågående lärande. Lärare inom den obligatoriska skolan och lärare med inriktning mot fritidspedagogik samverkar i arbetslag och bidrar med sina skilda och speciella kompetenser till att eleverna når målen i skolan. Det är viktigt att båda dessa grupper har en bred och djup forskningsbaserad kompetens. För att lärare med inriktning mot fritidshem ska få tillräcklig kompetens i fritidspedagogik och sidoämnen inklusive läs-, skriv- och matematiklärande för att undervisa 6–12-åringar vill vi utreda och återkomma i frågan om utbildningen ska förlängas. En grundutbildning på en avancerad nivå stärker förutsättningarna för forskning inom området, vilket i sin tur stärker förutsättningarna för forskningsanknytning även på grundläggande nivå. Möjligheten för verksamma fritidspedagoger att fortbilda sig inom sitt område skulle också kraftigt försämrats om möjligheten att gå vidare på avancerad nivå inte är god, då lärosätena inte kan antas upprätthålla vederbörlig kompetens. Samma argument för utbildningslängden är giltiga för lärare i förskolan.

4. Utbildningsvetenskaplig kärna, punkt 5 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Louise Malmström (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s), Jan Emanuel Johansson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub3 yrkande 8, bifaller delvis motionerna 2009/10:Ub352 yrkande 1, 2009/10:Ub364, 2009/10:Ub377 yrkande 2, 2009/10:Ub378, 2009/10:Ub475 och 2009/10:

Ub503 yrkande 3 och avslår motionerna 2009/10:Ub233, 2009/10:Ub237 yrkande 1, 2009/10:Ub292 yrkande 2, 2009/10:Ub325 yrkande 1, 2009/10:Ub431, 2009/10:Ub460 yrkande 2 och 2009/10:Ub542 yrkande 1.

Ställningstagande

Regeringen är otydlig i sin anvisning av perspektiv och områden som ska genomsyra lärarutbildningen, och begränsar sig dessutom till den utbildningsvetenskapliga kärnan. Vi menar att flera relevanta perspektiv, såsom genus, hbt, hållbar utveckling och betydelsen av hur IT kan användas och läras ut, ska genomsyra hela lärarutbildningen – inte bara den gemensamma utbildningsvetenskapliga kärnan. Skolan har en nyckelroll i att pedagogiskt förklara de samband som leder till en hållbar utveckling. Informationsteknologin är både en strategisk kompetens för framtiden och ett centralt redskap för modern undervisning. Lärarstudenten måste inse betydelsen av könsmaktsordning i skolans hela verksamhet och i undervisningen, i relationen till eleverna liksom vid val av och presentation av ämnesstoff. Sex- och samlevnadsundervisningen i skolan blir mot ovanstående beskrivning också mycket viktig. Huruvida ett område ska utgöra ett självständigt eller obligatoriskt moment i utbildningen eller integreras i andra delar av utbildningen måste dock vara upp till varje lärosäte att besluta.

5. Vägar till lärarexamen, punkt 6 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Louise Malmström (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s), Jan Emanuel Johansson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub3 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi anser att det engelska programmet Teach first är intressant som en variant av den kompletterande pedagogiska utbildningen. Programmet har visat sig framgångsrikt i att rekrytera studenter som annars inte hade valt läraryrket, inte minst studenter som studerat inom teknik- och matematikområdena. Dessa extralärare bör framför allt verka i de skolor som har störst utmaningar med att höja resultaten. Regeringen nämner i förbifarten att liknande program bör uppmuntras. Vi menar att regeringen bör återkomma till riksdagen med konkreta förslag till hur sådana program skulle kunna fungera i relation till övrig lärarutbildning, antagning och behörighetsregler. Ett annat sätt att få en större mångfald i lärarkåren och studenter med bättre förutsättningar och förkunskaper är att beakta de sökandes

arbetslivserfarenhet. Regeringens nya antagningsregler för högskolan försvårar för studenter att gå från arbete till högskolestudier och gör det svårare för dem som nått högskolebehörighet via komvux att bli antagna. Detta riskerar att minska andelen lärarstudenter som har arbetslivserfarenhet, till förfång för både lärarutbildningen och skolverksamheten. Vi menar att arbetslivserfarenhet inte bara ska beaktas vid kraven för behörighet utan också vara premierande vid antagning av sökande. Antagningsintervjuer kan också vara en relevant metod i sammanhanget.

6. Finansiering av utbildningsvetenskaplig forskning, punkt 8 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Louise Malmström (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s), Jan Emanuel Johansson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub3 yrkandena 2 och 6 samt avslår proposition 2009/10:89 punkt 3.

Ställningstagande

En central tanke i lärarutbildningsreformen 2001 var att stärka lärarutbildningens forskningsanknytning och att möjliggöra en direkt övergång från professionsutbildning till forskarutbildning utan kostsamma kompletteringar. Efter reformen har förskollärare, fritidspedagoger och lärare som undervisar i de tidigare åren i grundskolan fått sådana möjligheter, dels genom tillkomsten av nya forskarutbildningar vid universiteten, dels genom tillkomsten av forskarskolor som innebär ett samarbete med och uppbyggnad av forskarmiljöer vid högskolorna med lärarutbildning. Den praktisknära ansatsen och underlättandet av forskarstudier har mött stort intresse från lärarna och, under senare år, från allt fler kommuner. Internationellt har Sverige legat i bräschen när det gäller att forskningsanknyta lärarutbildningen. I den utvärdering som Högskoleverket genomförde 2007 konstaterades dock att det fortfarande finns brister i forskningsanknytningen. Det tydligaste måttet är att andelen disputerade lärare fortfarande svarar för en relativt liten andel av undervisningen, särskilt inom det allmänna utbildningsområdet, trots att andelen har ökat vid de flesta lärosätena.

Den utbildningsvetenskapliga forskningens status behöver höjas. Den organisatoriska modellen med en utbildningsvetenskaplig kommitté inom Vetenskapsrådet behöver därför ses över. Det bör utredas om kommittén

ska övergå till att bli ett eget ämnesråd inom Vetenskapsrådet, om verksamheten ska flyttas till Fas eller om utbildningsvetenskap bör bli ett eget vetenskapsområde.

Vi motsätter oss den förstärkta delegering av beslut i utbildningsvetenskapliga forskningsfrågor till regeringen som regeringen föreslår. Regeringens behandling av den forskningspolitiska propositionen avskräcker. Riksdagen ska även i fortsättningen fatta beslut om huvudinriktning och finansieringsvillkor för den utbildningsvetenskapliga forskningen.

Vi anser att det är av största vikt att skapa möjligheter att utveckla den utbildningsvetenskapliga forskningen så att den svarar mot behoven inom lärarutbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten i samverkan mellan å ena sidan universitet och högskolor och å andra sidan kommuner och skolor. Det behövs strukturer som främjar integration mellan forskning, utbildning och pedagogisk verksamhet. Vi menar också att den utbildningsvetenskapliga forskningen i stor utsträckning ska vara praxisnära och att ytterligare ansträngningar måste göras för att resultaten förs ut och implementeras i skolverksamheten.

7. Ikraftträdande, punkt 9 (s, v, mp)

av Marie Granlund (s), Mikael Damberg (s), Louise Malmström (s), Thomas Strand (s), Mats Pertoft (mp), Caroline Helmersson-Olsson (s), Jan Emanuel Johansson (s) och Amineh Kakabaveh (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2009/10:Ub3 yrkande 9.

Ställningstagande

En relevant kritik av tidigare reformeringar av lärarutbildningen är att tiden mellan riksdagsbeslut och implementering varit alltför kort. Lärarutbildningen är den enskilt största högskoleutbildning som leder till en yrkesexamen. Utbildningen är mycket omfattande, både avseende antalet utbildningsplatser och antalet lärosäten som anordnar utbildningen. Den föreslagna reformeringen av lärarutbildningen är omfattande, inte minst i strukturförändringar. Lägg därtill att samtliga lärosäten som i dag anordnar lärarutbildning ska söka examensrätt på nytt. Det är av utomordentligt stor vikt för samhället, inte minst för alla elever och de som är verksamma i skolan, att förändringarna genomförs på ett ansvarsfullt och framgångsrikt sätt. Processen för ansökan, bedömning och beslut om examensrätt får inte bli alltför fyrkantig och forcerad. Det skulle kunna leda till att inte minst mindre lärosäten drar sig för att söka examensrätter och att Högskoleverket inte har möjlighet att göra en helhetsbedömning av ett lärosätes kvali-

tet och förutsättningar. Konsekvensen skulle därmed kunna bli att utbildningar som håller god kvalitet läggs ned eller inte kommer till stånd. Allt detta sammantaget talar för att den tidsplan för implementering som regeringen föreslagit är orealistisk. Vi menar därför att förändringarna i lärarutbildningen ska träda i kraft den 1 juli 2012, dvs. ett år senare än vad regeringen föreslår.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2009/10:89 Bäst i klassen – en ny lärarutbildning:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434).
2. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att riksdagens tidigare ställningstagande om att det ska inrättas en samlad lärarexamen inte längre ska gälla utan att dagens lärarexamen i stället ska ersättas av fyra nya yrkesexamina: förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen (avsnitt 5.1).
3. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om att riksdagens tidigare ställningstagande om att nytillkommande resurser till forskning och forskarutbildning inom det utbildningsvetenskapliga området huvudsakligen ska användas till forskningsprogram och forskarskolor i nära anslutning till lärarutbildningen inom vilka universitet och högskolor ska samverka inte längre ska gälla (avsnitt 10).

Följdmotionen

2009/10:Ub3 av Marie Granlund m.fl. (s, v, mp):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag att riksdagens tidigare ställningstagande om att det ska inrättas en samlad lärarexamen inte längre ska gälla utan att dagens lärarexamen i stället ska ersättas av fyra nya yrkesexamina: förskollärarexamen, grundlärarexamen, ämneslärarexamen och yrkeslärarexamen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag att riksdagens tidigare ställningstagande om att nytillkommande resurser till forskning och forskarutbildning inom det utbildningsvetenskapliga området huvudsakligen ska användas till forskningsprogram och forskarskolor i nära anslutning till lärarutbildningen inom vilka universitet och högskolor ska samverka inte längre ska gälla.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om examensstrukturen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om en inriktning för ämnesspecialister.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om utbildning för fritidspedagoger.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildningsvetenskaplig forskning.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om antagning och vägar in i läraryrket.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om övergripande perspektiv i lärarutbildningen.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tidpunkten för ikraftträdandet.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2009

2009/10:Ub233 av Tina Acketoft (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kunskaper om genusperspektiv som obligatorium i lärarutbildningarna.

2009/10:Ub237 av Annika Karlsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obligatorisk lärarutbildning i sex och samlevnad.

2009/10:Ub267 av Finn Bengtsson och Anna Tenje (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över utformningen av det s.k. läraryftet.

2009/10:Ub292 av Andreas Norlén och Annicka Engblom (båda m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade inslag av undervisning om företagande och entreprenörskap inom flertalet utbildningsformer, inklusive lärarutbildningen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge studie- och yrkesvägledare samt lärare möjlighet till vidareutbildning med inriktning mot företagande och entreprenörskap för att bättre kunna uppmuntra elever till en framtid som företagare.

2009/10:Ub325 av Désirée Pethrus Engström (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra ämnet sex och samlevnad till ett obligatorium i lärarutbildningarna.

2009/10:Ub352 av Börje Vestlund och Carin Runeson (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utbildning i sexualundervisning på lärarutbildningen.

2009/10:Ub364 av Göran Persson i Simrishamn m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa utvecklingen vad gäller lärarutbildningens genusperspektiv.

2009/10:Ub377 av Rose-Marie Carlsson och Carina Hägg (båda s):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att sex och samlevnad poängteras i lärarutbildningen.

2009/10:Ub378 av Roland Bäckman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sexualundervisning i lärarutbildningen.

2009/10:Ub431 av Chatrine Pålsson Ahlgren (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att konflikthantering ska vara ett obligatoriskt moment i lärarutbildningen.

2009/10:Ub460 av Ewa Thalén Finné och Hillevi Engström (båda m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att genuspedagogik införs som integrerad del i lärarutbildningen.

2009/10:Ub475 av Catharina Bråkenhielm (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sex och samlevnad bör ingå som ett ämne i lärarutbildningen.

2009/10:Ub503 av Börje Vestlund m.fl. (s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om lärarutbildningen.

2009/10:Ub542 av Sofia Arkelsten m.fl. (m, v, fp, c, kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obligatorisk lärarutbildning i undervisning i sex och samlevnad.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434) ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***2 kap.**
5 §¹

Det ska finnas minst en fakultetsnämnd vid varje universitet och vid varje högskola där det får utfärdas examina på forskarnivå, om inte annat följer av *fjärde* stycket.

Fakultetsnämnderna ska ansvara för forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå, om inte annat anges i tredje *eller fjärde* stycket. Nämnderna ska också ansvara för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, om inte universitetet eller högskolan inrättar särskilda organ för utbildning på dessa nivåer. Högskolorna ska därutöver alltid ha särskilda organ för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och för forskning som inte hör till ansvarsområdet för någon fakultetsnämnd.

Universitet och högskolor där lärarexamen får utfärdas ska alltid ha ett särskilt organ med ansvar för lärarutbildning och för forskning som knyter an till sådan utbildning. Vid universitet och högskolor som får utfärda examina på forskarnivå ska det särskilda organet ha ansvar också för sådan utbildning på forskarnivå som knyter an till lärarutbildningen.

Det ska finnas minst en fakultetsnämnd vid varje universitet och vid varje högskola där det får utfärdas examina på forskarnivå, om inte annat följer av *tredje* stycket.

Fakultetsnämnderna ska ansvara för forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och utbildning på forskarnivå, om inte annat anges i tredje stycket. Nämnderna ska också ansvara för utbildning på grundnivå och avancerad nivå, om inte universitetet eller högskolan inrättar särskilda organ för utbildning på dessa nivåer. Högskolorna ska därutöver alltid ha särskilda organ för utbildning på grundnivå och avancerad nivå och för forskning som inte hör till ansvarsområdet för någon fakultetsnämnd.

¹ Senaste lydelse 2009:764. Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket upphävs.

Vid universitet och högskolor med konstnärlig utbildning får det i stället för en fakultetsnämnd finnas ett organ som ansvarar för konstnärlig forskning, konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig utbildning på forskarnivå. Om det inte inrättas något särskilt organ för den konstnärliga utbildningen på grundnivå och avancerad nivå, ska organet svara också för denna utbildning.

Universiteten och sådana högskolor som får utfärda examina på forskarnivå, ska besluta vilka fakultetsnämnder som ska finnas och vilket ansvarsområde som varje nämnd ska ha. Vid högskolor som inte är universitet får ansvarsområdet för utbildning på forskarnivå dock bara avse de områden inom vilka högskolan har tillstånd att utfärda examina på forskarnivå.

Denna lag träder i kraft den 31 december 2010.